

La lluita antivenèria a Catalunya el bieni 1935-1936

PEL

Doctor ANTONI PEYRÍ

Director de les Lluites Antivenèria i Antileprosa de la Generalitat de Catalunya

PUBLICACIÓ DEL DEPARTAMENT DE SANITAT

TU 5 25

La lluita antivenèria a Catalunya el bieni 1935-1936

Tip. Centre Admó. Mpal.—Emp. Col.—Casanova, 55, Barcelona

La lluita antivenèria a Catalunya el bieni 1935-1936

PEL

Doctor ANTONI PEYRÍ

Cap dels Serveis de les Lluites Antivenèria i Antileprosa de la Generalitat de Catalunya

R. 8.250

PUBLICACIÓ DEL DEPARTAMENT DE SANITAT

La lista definitiva a Catalunya
el dia 1935-1936

Dr. ANTON PERE

1935-36

L'ENDÈMIA VENÈRIA

En la nostra Monografia "La Lluita Antivenèria a Catalunya l'any 1934" que fou publicada per la Conselleria de Sanitat a començaments de l'any 1935, deiem que no era possible de fer gaires conjetures sobre el grau de l'endèmia venèria a Catalunya. Les dades en que apoiarem l'estudi demogràfic eren, i són, molt escasses; per una banda la sífilis, com les altres malalties venèries, no és de declaració obligatòria; per altra banda, les xifres de morbositat i mortalitat que referent a les esmentades malalties poguessim deduir de les estadístiques hospitalàries i registres de defuncions no corresponen a la realitat, doncs les anotacions molt sovint es fan més que per l'etiologia de la malaltia, per la lesió orgànica que es produeix o per la causa immediata de la mort.

Altrament sota el punt de vista epidemiològic el fet més interessant fora de conèixer el nombre de casos recents; és a dir, ço que suposa noves invasions i una endèmia en activitat. I aquestes dades no podem fer sino deduir-les comparant l'activitat dels Centres de la Lluita Antivenèria de la Generalitat que coneixem perfectament, amb la dels altres Centres antiveneris i els malalts de la clientela privada dels metges i establir una proporció el més aproximat possible. Havíem acceptat anteriorment que els Centres antiveneris de la Generalitat controlaven les dues terceres parts dels malalts de Catalunya; suposem ara que els Serveis de la Lluita controlen solament la meitat, i aquesta nova proporció que establím, que no afavoriria la xifra total de malalts que deduím, sino al contrari, donat el que el nombre de sífilis recents observat en l'any 1936, ha estat de 393, si els nostres serveis visiten la meitat dels malalts, la xifra de síllis recent a Catalunya seria en l'any 1936 de 786.

Quin és el valor relatiu d'aquesta xifra? ¿Quines xifres acusen de l'endèmia venèria altres països? Les més recents que posseím són les que Van Leeuwen i Hermans publiquen a la revista "La Prophylaxie Antivénérienne" (any 1937, número 1), i discutides en l'Assemblea anual de la Unió Internacional contra el Perill veneri, que tingué lloc a Amsterdam l'any 1936. Les xifres que es varen donar de sífilis recent per a cada 100.000 habitants i per any, foren: Alemanya 39, França 38, Anglaterra 14, Holanda 10. A Catalunya, amb una població de 2.700.000, correspondria per cada 100.000 habitants 29 sífilis recents, xifra inferior a la d'Alemanya i

França, superior a la d'Anglaterra i Holanda i per bé que insegura donà, però, la idea de que **l'endèmia de sífilis a Catalunya no és superior a la mitjana d'Europa.**

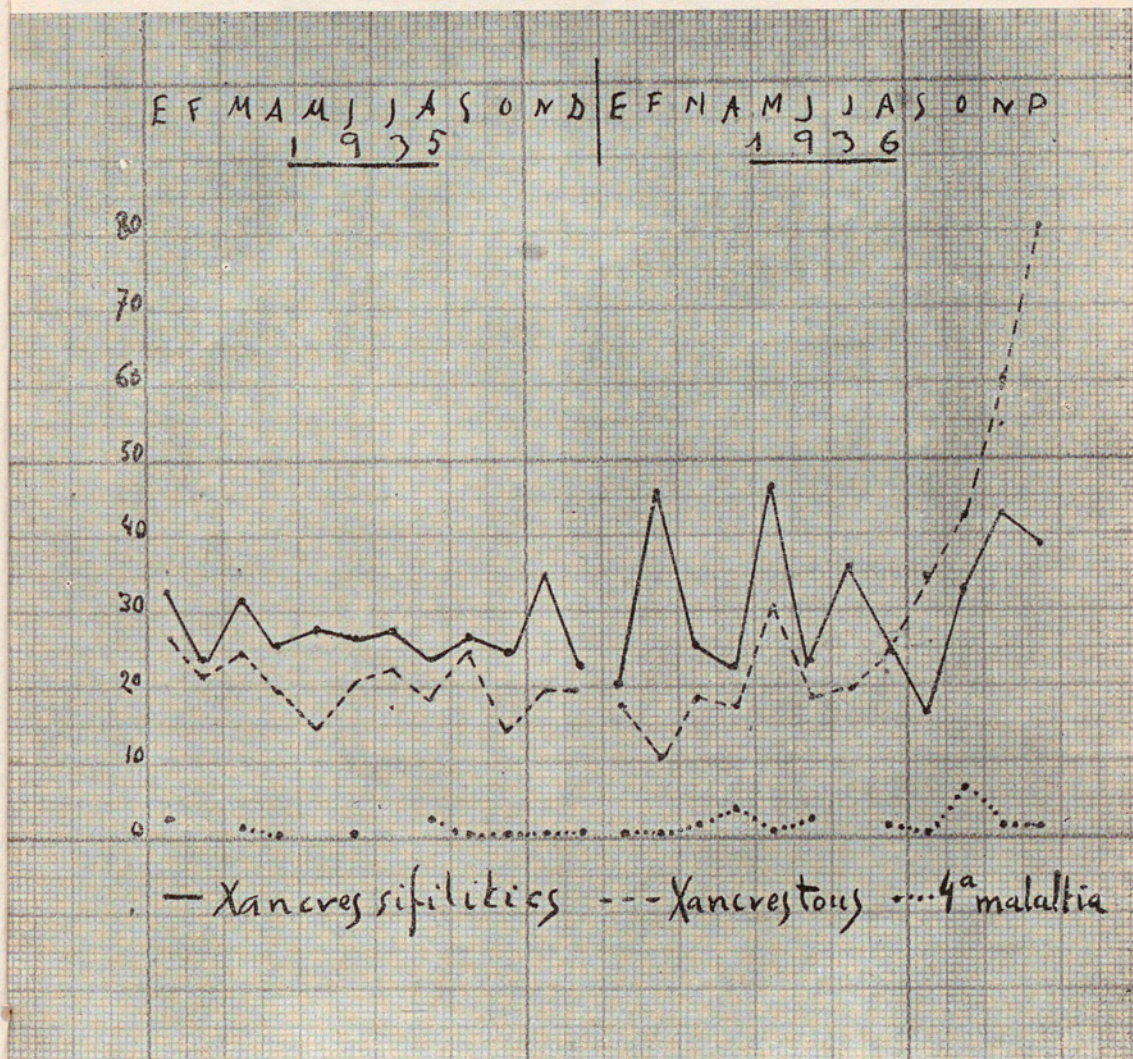
Havem intentat per un altre procediment investigar les xifres de veneri i hem adreçat a tots els dermatòlegs, uròlegs i Centres oficials d'assistència mèdica, una petició de llurs estadístiques; però l'èxit no ens ha acompanyat, ja que tan sols hem obtingut resposta d'un 16 per 100 de dermatòlegs i un 37 per 100 de serveis oficials, el que contrasta amb les dades que s'obtingueren a Holanda, on una enquesta similar a la nostra donà un 85 per 100 de contestes dels dermatòlegs i el 100 per 100 dels serveis oficials. No hi ha dubte que el porcentage obtingut a Holanda és envejable.

De l'estudi del quadre número 2 adjunt, es dedueix una **disminució progressiva de la sífilis**, doncs si bé la xifra de sífilis primària és superior en l'any 1936 a la dels anys anteriors, això és degut a la Instrucció que des de la Direcció donarem a tots els metges del Servei per a que classifiquessin com a sífilis primària els casos de secundarisme en els que encara hi haguessin vestigis del complex primari de la infecció. En segon lloc la xifra alta de 393 sífilis primàries és també degut al major nombre total de malalts viciats pels Serveis. En canvi, ajuntant els casos de sífilis primària i secundària de cada any, veurem que la seva proporció amb els totals de malalts veneris del respectiu any, va decreixent del 15,6 per 100 l'any 1934 fins al 12,7 per 100 l'any 1936.

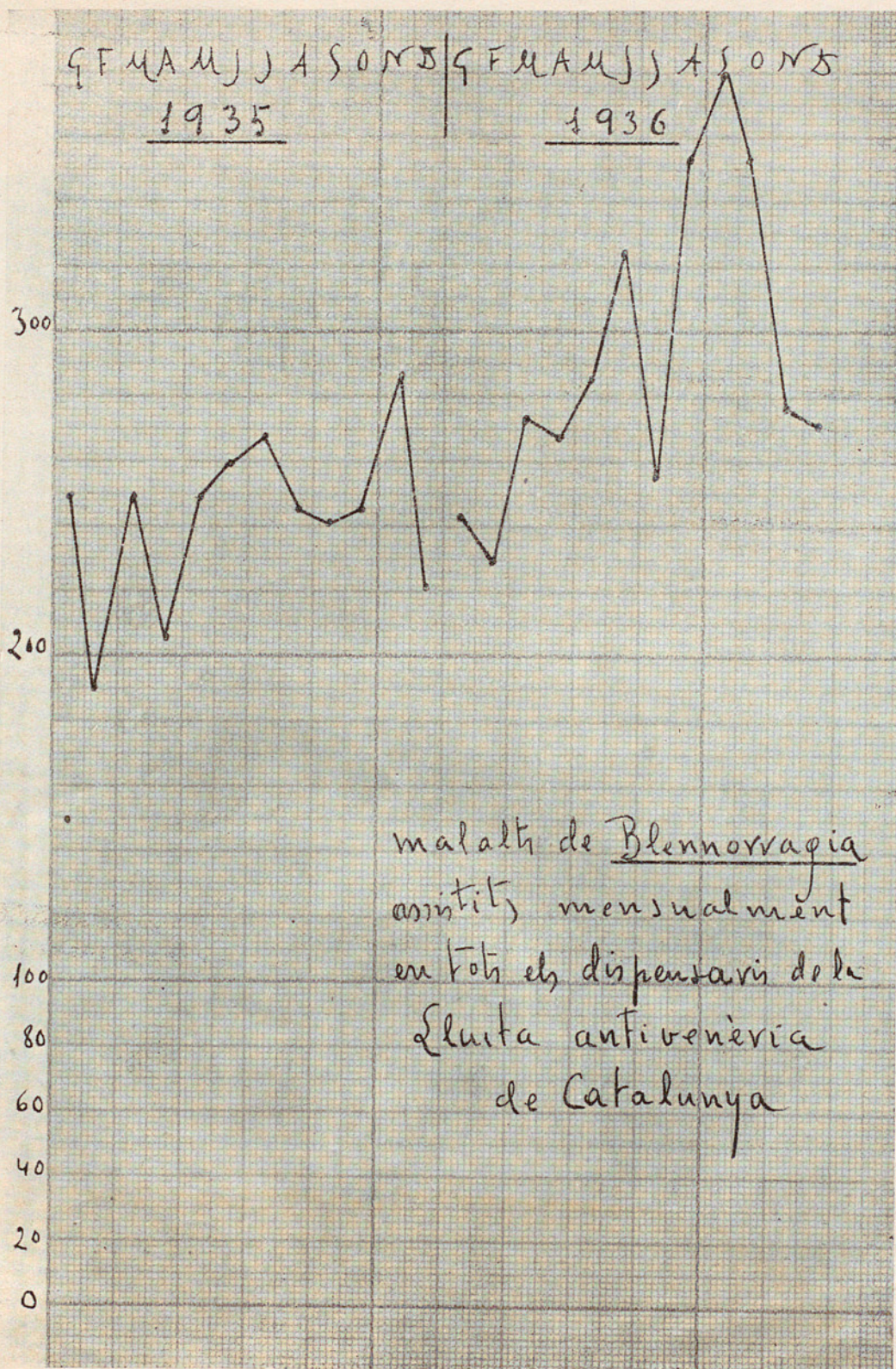
El segon fet a remarcar en les dades del quadre número 2 i en les gràfiques adjuntes, és el **fort augment de xancres tous i en menor grau el de la blennorràgia aguda**; aquestes dades són degudes a la guerra que sofreix el nostre país. Fou en el mes d'agost de l'any 1936, que varem notar el recrudesciment de la blennorràgia aguda que adquirien els milicians al front de guerra i juntament amb l'augment del nombre de malalts el de les complicacions de la malaltia. La mitjana de casos de blennorràgia aguda que el Servei assistia, que era de 270 casos mensuals, arribà en el mes de setembre a 380. Els xancres tous també han augmentat i la mitjana mensual de 20 casos pujà ràpidament, arribant el mes de desembre a 81; i junt amb el nombre total han augmentat els bubons i fagedenismes. I és curiós de constatar que malgrat tenir una incubació similar les dues malalties, el recrudesciment de la blennorràgia s'inicià el mes d'agost, cresqué bruscament i s'inicià el descens ràpid de la corva el mes següent, i en canvi el xancre tou augmentà lentament i l'acmé no fou fins al desembre. És curiós de constatar també que mentre els xancres tous i la blennorràgia han sofert un fort augment, amb els xancres sifilitics no ha passat així, no haven trobat nosaltres cap explicació plausible d'aquesta diferència.

La **quarta malaltia**, linfogranuloma inguinal, diagnosticada clínicament, i al Servei nostre, quan hem pogut, amb reacció de Frei, es presenta al nostre país en forma esporàdica i discontinua, sense que mai hagim pogut comprovar ni presumir una línia de contagis. Dels 26 casos de l'any 1936, tres corresponen a dones; dels 14 de l'any 1935, un.

El nombre total de malalts assistits (quadre número 4) ha anat en augment en el transcurs dels anys i no certament per un augment de l'endèmia

Malalts assistits mensualment en tots els Dispensaris de la Lluita de Catalunya

malaltia de Blenorràgia
 assistida, mensualment
 en tots els dispensaris de la
 lluita antivenèrica
 de Catalunya

ni del grau de pobresa del país, sino pel prestigi dels Serveis de la Lluita, que han atret els malalts dels intrusos i curanderos. I en proporció similar han augmentat el nombre de visites efectuades en seguir els malalts un tractament més regular, els dels anàlisis de sang i el d'injeccions neoarsenicals, bismútiques i altres.

* * *

Els **Centres antiveneris** l'any 1936, són els ja existents l'any anterior, en el qual el mes d'agost s'havia inaugurat el Dispensari Central, instal·lat a la planta baixa de l'edifici situat al Saló Fermí Galan, xamfrà Portal Nou, destinat en el seu origen exclusivament a serveis antiveneris i Inspecció de Sanitat, més tard a Institut d'Higiene Social, englobant les Lluites d'Higiene Social, Centre Sanitari Polivalent, Centre d'ensenyament de professions sanitàries i Propaganda i Educació sanitària, i per últim, destinat a Conselleria de Sanitat i Assistència Social.

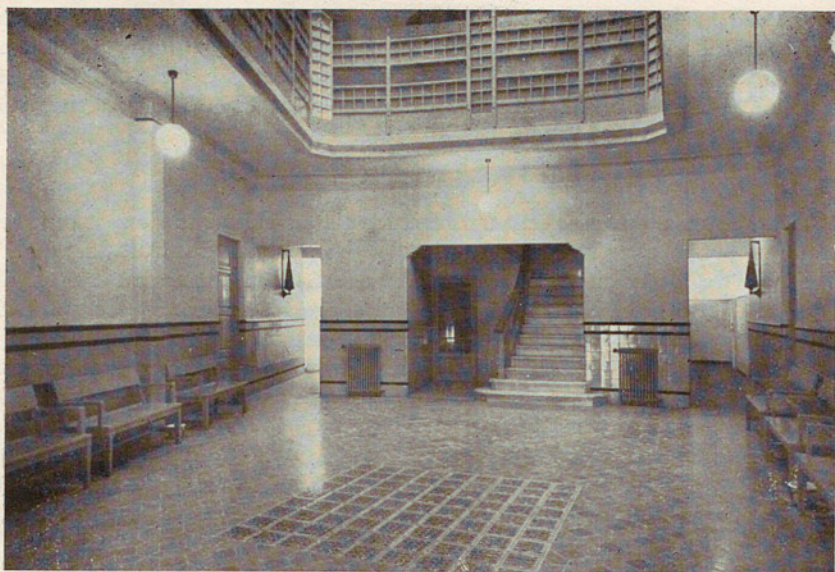
De la instal·lació i funcionament del Dispensari Central, ens en podem sentir orgullosos; no s'han escatimat fins ara cap de les seves necessitats i l'assistència als 170 malalts que diàriament hi acudeixen la considerem perfecta.

El Dispensari número 2 del carrer de Rauric, continua amb el seu ritme intens de treball. El número 3, als baixos de l'Hospital de la Lluita, porta una vida migrada complementària però de l'obra hospitalària, de la que el Dispensari n'és un anex.

El **Dispensari del Port**, al moll de Barcelona, ha intensificat el rendiment. Creat amb el doble objecte d'assistir els marins mercants, cosa a la que estan obligats els Estats firmants dels corresponents convenis internacionals i creat, a més, per a tenir un lloc de tractament en un recó de la ciutat com el port, necessitat d'assistència, ve funcionant diàriament de quatre a set de la tarda. I aquest Dispensari està complint abastament la seva missió, malgrat que no hagi estat sempre així reconegut, ja que no figura en la relació de ports on hi és prestada bona assistència als marins mercants, relació fruit d'una enquesta titulada "La Lutte contre le Peril Vénéérienne dans la marine marchande" que Gougerot i Destandau-Barral publicaren a la "Prophylaxie Antivénérienne" l'any 1935. Aquesta abstenció és de doldre, però esperem que serà esmenada. Els 458 malalts que l'any 1936 hi han estat assistits, i hospitalitzats quan ha calgut, es reparteixen com segueix:

Treballadors de la ciutat	42,5 per 100
Treballadors del port	2,7 " "
Marins mercants espanyols	52,8 " "
Marins mercants estrangers	1,9 " "

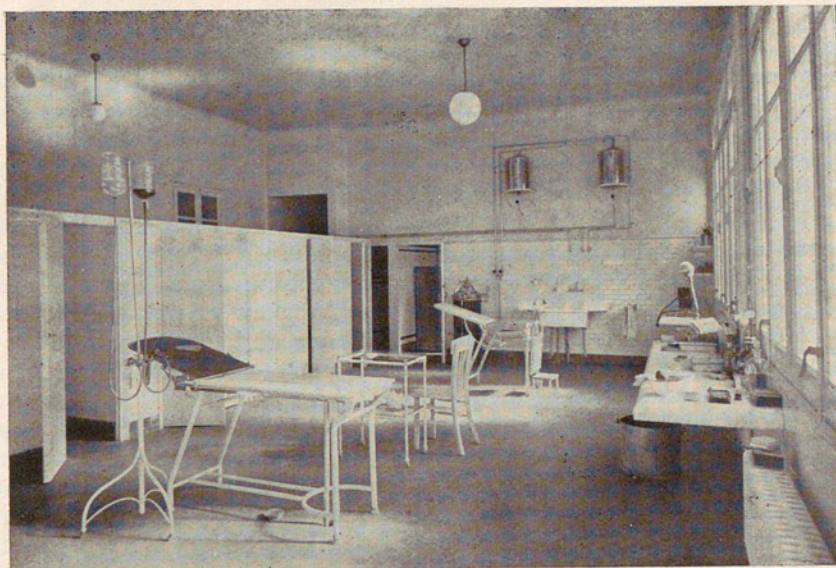
Aquesta estadística no dona idea del nombre de visites que s'ha prestat a cada un dels grups esmentats, doncs els que són marins mercants embarcats no fan comunment més que una sola visita causada, la major part de les vegades, per a prendre la injecció que els hi toca en plena ruta dins del pla de tractament antisifilític que porten ordenat.

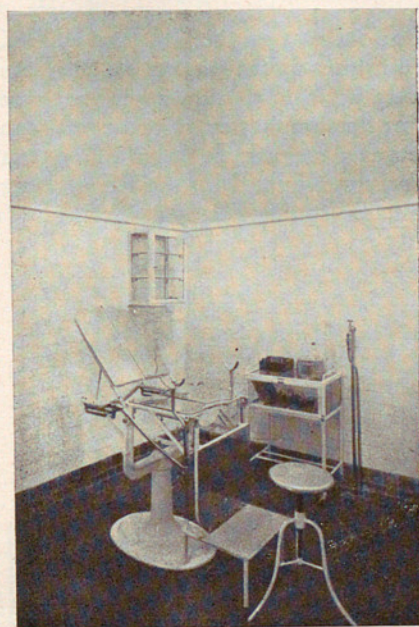
Hall del Dispensari Central

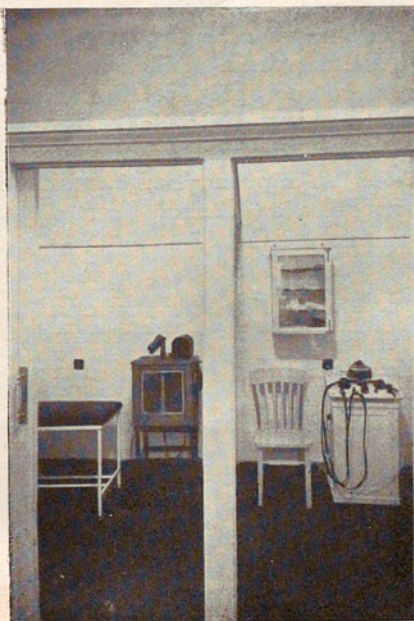
Sala de consulta i arxiu

Sala de cura i vestuaris

Sala de uretoscopia i cirurgia

Sales de diatèrmia

Els quatre Dispensaris esmentats de la ciutat de Barcelona, juntament amb els de l'Hospital Clínic, Hospital General, Hospital Cardenal i el del Municipi, oberts diàriament, fan que sense reserves de cap mena hom pugui afirmar que constitueixen un poderosíssim armament antiveneri correcte en el seu utilatge, organització i funcionament, que afegit a la facilitat d'hospitalització dels que ho necessiten, no l'hem vist superat en cap de les moltes ciutats d'Europa que personalment coneixem i de totes les que en tenim referències. Tan sols, per a una més fàcil educació i captació de malalts i segregat-los dels pocs intrusos que encara queden, voldriem veure establerts dos centres antiveneris més, l'un al mig del districte cinquè i l'altre a Sans. Les policlíniques que l'Ajuntament de Barcelona té pròximes a inaugurar completaran a perfecció els serveis antiveneris de la nostra urbs.

Dels Dispensaris forans, ha millorat el de Terrassa en la seva instal·lació i guanyarà enormement el que està en vies d'execució a Manresa.

Però el fet veritablement remarcable és l'activitat extraordinària desplegada pel Dispensari de Lleida, en el qual pel fet circumstancial de la proximitat del front de guerra d'Aragó i el gran moviment de milícies, amb el de prostitutes que com ja és cosa tradicional segueix sempre els exèrcits, ha tingut d'atendre en el segon semestre de l'any 1936, una quantitat fabulosa de malalts veneris; i és digne de consignar la labor desentrotllada pel doctor Artur Hellín, el practicant Camón i el zelador sanitari dels Serveis, ajudats en la seva tasca pel metge venereòleg del Municipi de Lleida, M. Hellín, tots els quals sense límits d'hores de treball diari han fet una labor profitosa i meritòria.

Persistentes en el nostre propòsit de difondre per tot Catalunya els Centres de lluita, varem arribar a aconseguir que figuressin en el projecte de Pressupostos que aprovà el Parlament català i que devien regir en el segon semestre de l'any 1936, les partides corresponents per a crear els centres de Figueres i Vilafranca i nomenar metges agregats de la Lluita per a les poblacions d'Amposta, Berga, Granollers, Igualada, Mora d'Ebre, Puigcerdà, Sant Feliu de Guíxols, Seu d'Urgell, Solsona, Tàrraga, Tremp, Valls, Vic i Vilanova i Geltrú.

QUADRE N.º 1

Malalties assistides als Dispensaris dels Serveis de la Lluita Antivenèria l'any 1936

	BARCELONA				MANRESA	MATARÓ	SABADELL	TERRASSA	GIRONA	LLEIDA	REUS	TARRAGONA	TORTOSA	TOTALS	
	Central	N.º 1	N.º 2	N.º 3											
	Saló F. Galan	Rauric	Port	Hosp.											
Sifilis cuta- ni-mucosa.	Primària.	119	121	46	3	17	1	10	—	19	15	11	15	16	393
	Secundària.	222	98	18	23	6	13	27	18	19	100	4	7	4	559
	Terciària.	54	16	25	2	2	10	—	3	4	1	1	11	1	130
Sifilis visceral.	23	1	3	—	3	1	4	14	3	6	6	6	2	22	88
Latències sifilitiques	339	378	92	42	92	72	1	64	29	1	69	94	76	1.349	
Blennorràgia aguda.	582	629	123	67	54	21	29	34	65	332	47	50	77	2.107	
» crònica	567	266	63	48	87	31	11	111	16	89	11	25	49	1.374	
Xancre tou.	99	76	32	4	11	7	2	5	3	85	12	22	14	372	
4.ª malaltia.	7	5	3	—	4	—	—	—	—	1	6	—	—	26	
Altres malalties venèries.	96	58	17	5	22	17	6	2	19	11	19	8	28	308	
Malalties genitals no venèries.	229	135	36	2	14	20	—	3	73	32	44	64	106	758	
TOTALS.	2.337	1.783	458	196	312	193	90	254	247	673	230	298	393	7.464	

**Malalties assistides als Dispensaris de la Lluita Antivenèria en els anys que el Servei
està a càrrec de la Generalitat**

	ANY 1933	ANY 1934	ANY 1935	ANY 1936
Sífilis primària	356	377	338	393
» secundària	565	641	714	559
» terciària	144	151	143	130
» visceral	89	89	117	88
» latent	900	1.057	1.288	1.349
Blennorràgia aguda	1.513	1.818	1.770	2.107
» crònica.	1.236	1.099	1.174	1.374
Xancre tou	341	209	258	372
4.ª malaltia	10	37	14	26
Altres malalties venèries	298	266	336	308
Malalties genitals no venèries	438	720	763	758
TOTALS.	5.890	6.464	6.915	7.464

Serveis prestats als Dispensaris de la Lluita Antivenèria l'any 1936

	Malalts assistits	Visites efectuades	Anàlisis de sang	Injeccions		Reconeixement de prostitutes	
				Neo-arsenicals	Bismut		
BARCELONA {	CENTRAL (Saló F. Galan)	2.337	47.284	2.280	6.326	6.357	20.417
	N.º 1 (Rauric, 18)	1.783	32.778	1.511	5.482	4.662	54.567
	N.º 2 (Port, Moll de Barcelona).	458	6.744	221	710	901	—
	N.º 3 (Hosp. de la Lluita Antiven.).	196	3.062	263	402	698	10
MANRESA	312	3.313	61	781	522	2.041	
MATARO	193	1.013	91	357	190	1.736	
SABADELL.	90	1.622	95	636	609	1.642	
TERRASSA.	254	2.554	18	468	754	1.046	
GIRONA	247	2.319	356	881	372	1.651	
LLEIDA	673	16.075	537	1.251	924	3.886	
REUS	230	4.198	291	783	623	1.931	
TARRAGONA.	298	3.652	297	869	668	2.262	
TORTOSA	393	1.263	586	549	333	2.490	
TOTALS.	7.404	125.877	6.607	19.495	17.613	93.679	

QUADRE N.º 4

Serveis prestats als Dispensaris de la Lluita Antivenèria en el anys que el Servei està a càrrec de la Generalitat

	ANY 1933	ANY 1934	ANY 1935	ANY 1936
Malalts assistits.	5.890	6.464	6.915	7.464
Visites efectuades	—	75.855	104.270	125.877
Anàlisis de sang	3.047	5.228	5.535	6.607
Injeccions de neoarsenicals . . .	—	14.406	18.748	19.495
» » bismut.	—	13.048	17.630	17.613
Reconeixements de prostitutes . .	—	93.461	107.007	93.679

EL SERVEI HOSPITALARI

En la qüestió de l'hospitalització dels malalts, tant dels que ingressen voluntaris com dels que excepcionalment hi són obligats, falta per a la seva resolució definitiva sentar criteri de la finalitat que es persegueix i fer-ne una aplicació estricta. El problema va lligat amb la solució que vulgui donar-se al de l'obligatorietat de tractament dels malalts veneris i el dret de l'Estat d'aïllar els casos que constitueixin un perill social; i mentre els problemes sanitaris i jurídics que aquesta qüestió inclou no es resolguin, els rectors del Servei hem de contemporitzar i limitar-nos al que bonament poguem, movent-nos segons les circumstàncies del dia, aprofitant totes les avinenteses per a fer una obra de proselitisme més que coercitiva, ja que, mancats d'una legislació adequada, es prestaria fàcilment a un abús d'autoritat. És per això que la xifra de malaltes, quasi totes prostitutes, ingressades a l'Hospital de la Lluita (c. Estèvez, 57, Barcelona-Segrera) en el transcurs de l'any 1936, que és de 196, donada la població de Barcelona, que rebassa 1.000.000 d'habitants, ha de qualificar-se d'irrisòria i de cap manera correspon a la realitat del que és l'endèmia venèria, fet per sí sol suficient a mantenir-la en tota la seva intensitat.

L'Hospital de la Lluita Antivenèria ha funcionat en els anys 1935 i 1936, amb el règim obert tant per l'ingrés de malalts com per a la sortida que li varem donar en l'any anterior 1934. Les malaltes han pogut gaudir del taller-escola, del que parlem en un altre capítol.

Des del mes d'octubre del 1934, que hi teníem hospitalitzats homes, la condició dels quals tenia d'ésser, segons el criteri que acordarem amb els metges de l'Hospital, que la malaltia ultra estar en període veneri els incapacitès per al treball; és a dir, que volíem que els malalts estessin tots ells allitats, amb el que aconseguíem una absoluta separació de les dones en un edifici difícil de fer-hi compartiments. Aquest criteri i règim hospitalari el varem sostenir fins a mitjans de l'istiu del 1936, que per motiu de l'augment dels homes ingressats, casi tots joves milicians, i que portaven un nou concepte de l'ordre social i de la disciplina diferent dels que abans hi havia, es va produir una barreja dels dos sexes, excepte en els dormitoris, que motivà que nosaltres propugnessim per la separació absoluta, com fins aleshores, o bé treure els homes de l'Hospital, quedant l'edifici exclusivament destinat a les dones; solució aquesta segona que deploravem,

doncs sempre havíem volgut veure a Barcelona acollits tots els malalts de veneri sense distinció de sexes en un servei especialitzat a l'efecte.

Les dades de l'Hospital en els anys 1935-36, continuació de les ja publicades, són:

Any 1935

Entrades de malalts durant l'any	232
Estades causades durant l'any	19.824
Mitjana de malalts diària	54
Ingressades voluntàriament	256
" forçosament	67
Cost per estada, incloent-hi la nòmina del personal, pesetes	7'47

Any 1936

Entrades de malalts durant l'any	108
" " malalts " " 	196
Estades causades durant l'any	17.951
Mitjana de malalts diària	49
Ingressats voluntàriament	260
" forçosament	44
Cost per estada, incloent-hi la nòmina del personal, pessetes	8'39

A Lleida obligats per les circumstàncies i prescindint de tot altre ordre de consideracions per a supeditar-ho tot a les necessitats greus i apremiants de la guerra, varen fer-se en el segon semestre de l'any 1936, i amb gran rapidesa, unes obres a l'edifici denominat de la "Gota de Llet" i sobre mateix del Dispensari antiveneri, per a establir-hi l'Hospital de prostitutes. És de notar que amb una població de 40.000 habitants, el nombre de prostitutes hospitalitzades ha sigut molt elevat, degut al criteri rigorós que han tingut els excel·lents companys de Lleida de mantenir-les hospitalitzades en tant tenien lesions clíniques o els frotis de les secrecions genitals demostraven la presència del gonococ. Les dades estadístiques són les següents:

Malalties ingressades en els mesos de setembre a desembre	212
Estades causades durant els quatre mesos	2.214
Mitjana diària d'hospitalitzades	18

Compàrint-se les xifres aquestes amb les de l'Hospital de la Lluita de Barcelona i veurem que no corresponen, ni en molt, a la del respectiu nom-

bre d'habitants; el que significa que la Lluita a Lleida s'ha desenrotllat en un medi i una finalitat absolutament diferents de Barcelona.

L'hospitalització d'homes ha sigut també a Lleida molt important. Vegi's les dades que donen els malalts ingressats a l'Hospital de Catalunya:

Setembre	101
Octubre	113
Novembre	76
Desembre	62
	<hr/>
	352

Amb un total de 3.197 estades.

Malalties assistides a l'Hospital de la Lluita Antivenèria els anys 1935 i 1936

	ANY 1935			ANY 1936		
	Homes	Dones	TOTALS	Homes	Dones	TOTALS
Sifilis cuta- ni-mucosa. {	Primària	—	4	4	5	9
	Secundària	2	63	65	12	62
	Terciària	—	14	14	4	12
Sifilis visceral	—	3	3	1	2	3
Latències sifilítiques	5	55	60	16	60	76
Blenorràgia aguda	—	126	126	47	98	145
» crònica	17	240	257	19	132	151
Xancre tou	2	14	16	16	15	31
4. ^a malaltia	—	2	2	1	—	1
Altres malalties venèries	4	24	28	14	18	32
Malalties genitals no venèries.	2	28	30	18	7	25
TOTALS.	32	573	605	152	395	547

III

LABORATORI CENTRAL

El Laboratori Central, instal·lat a la mateixa planta que el Dispensari Central de la Lluïta, fou inaugurat el dia 16 de juliol del proppassat any 1936 per l'Honorable President de Catalunya.

El Laboratori fou creat l'any 1930, a impuls d'alguns de nosaltres, metges del Servei, essent instal·lat modestament en el local de l'Hospital nomenat aleshores de la Magdalena i posat sota la direcció del doctor Buxó, que avui n'és encara el seu cap.

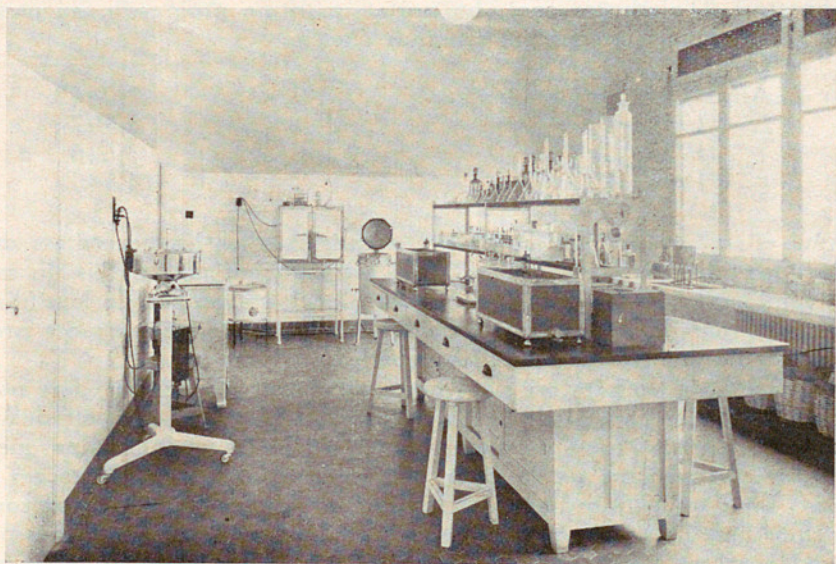
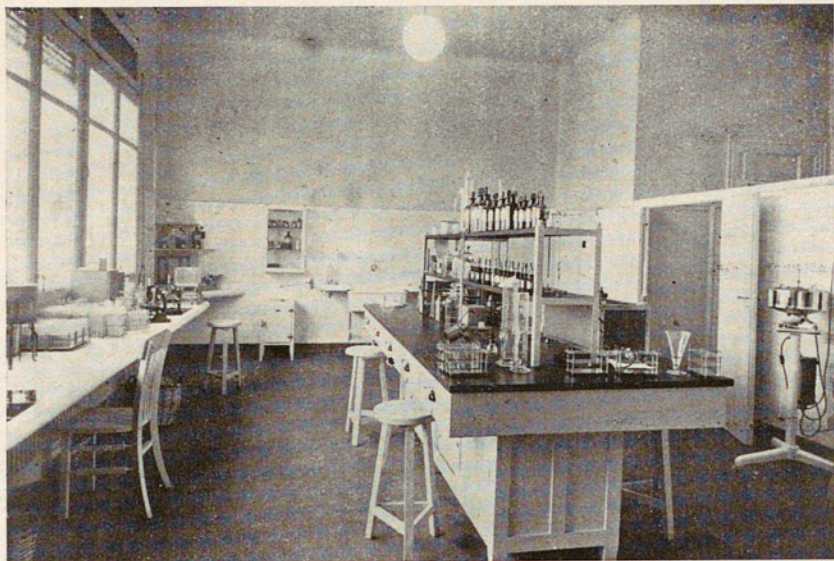
En advenir la República, i amb ella l'esperit reformador i renovador de les Institucions, fou creat un Comité antiveneri, els membres del qual ens preocupàrem de millorar l'obra iniciada perfeccionant els Serveis i entre ells el Laboratori. D'aleshores ençà, ha portat un ritme progressiu, augmentant les seves activitats i estenent el seu radi d'acció.

Any 1933:	Serums analitzats	2.044
" 1934:	" "	3.597
" 1935:	" "	3.620
" 1936:	" "	4.540

Avui el Laboratori està util·lat per a satisfer totes les necessitats de les que la nostra Lluïta ha de tenir cura; i essencialment els anàlisis de sang i líquid céfalorraquidi pel diagnòstic i control del tractament de la sífilis, els anàlisis i conreu del gonococ pel de la blennorràgia i tots quants problemes suscita l'estudi de les malalties venèries.

Actualment al Laboratori s'hi venen practicant els anàlisis dels nostres Dispensaris de Barcelona i de l'Hospital de la Lluïta, així com els dels Dispensaris de les comarques properes. I des de fa un quant temps que s'hi practiquen els exàmens de la sang dels nens acollits a la Protecció a la Infància, fet d'un extraordinari interès per al descobriment o comprovació de la sífilis hereditària; i aquest tipus de col·laboració amb organismes propis de la Generalitat, que no tenen personal ni utilitatge adequat, creiem que pot ésser objecte de major difusió.

És, per tant, possible que el Laboratori augmenti encara més les seves activitats, ja que per això està ben preparat i una d'aquestes bé podria ésser l'anàlisis que requeireix la certificació mèdica prematrimonial, certifi-

Dues vistes del Laboratori Central de les Lluites Antivenèria i Antileprosa

cació d'un abast en l'ordre social i eugènic formidable que implica un exàmen clínic i uns anàlisis, que ha esdevingut ja obligatòria en alguns països i que nosaltres, sanitaris veneròlegs, voldriem veure establir en el nostre; però requereix, en ésser implantat, que l'Estat tingui els seus mitjans per a realitzar-ho.

En l'obra del Laboratori no hem d'escatimar ni dificultar qualsevol treball d'ordre científic que s'hi vulgui dur a terme. Resta obert per a tota col·laboració; i no seria la menys important la de servir de Centre d'ensenyament de serologia en el curs de divulgació i repetició que per a sanitaris i metges havien sigut previstos en el pla orgànic de la Sanitat a Catalunya.

IV

SERVEI SOCIAL

No explicarem el funcionament del Servei Social; en la monografia de l'any 1934 s'hi detalla. Allí hi són donats i comentats els primers resultats que s'obtingueren.

Hem de fer un advertiment, i és que no donarem més que les dades del 1.er de juliol del 1935 a 30 de juny del 1936, és a dir, d'un any. I això per dues raons: la primera, que abans del 1.er de juliol del 1935 el Servei estava en vies d'organització i estudi i no donà un rendiment normal; i la segona és que en el segon semestre del 1936 els fets político-socials han desbaratat l'organització ja en marxa.

Lr fitxa que omplenen les assistentes socials del Dispensari central i del Dispensari número 2, carrer de Raurich, per cada malalt amb lesions contagians i amb la malaltia recent, és com segueix:

LLUITA ANTIVENÈRIA. — SERVEI SOCIAL

Dr. Data

Nom

Edat Sexe Estat

Familiars

Ofici Domicili

Malaltia

Relació amb el contagiante

Lloc de contagi

Nom del contagiante

Senyes

Lloc on treballa

Ofici Domicili

Resultat de l'enquesta

.....

.....

I al dors de la tarja el "Control d'assiduitat".

Hem volgut donar la màxima importància i atenció preferent al control dels malalts amb lesions obertes i, preferentment, quasi exclusivament, a la sífilis, classificant-los de "malalt social" i tenint llur fitxa a la mà i al dia, requerint-lo per escrit i visitant-lo al notar-se que no compareix el dia assenyalat, fins a ésser donat d' "alta social" en quant les lesions contagiants desapareixen.

DISPENSARI CENTRAL. — SERVEI D'HOMES

Resultats de 133 casos de sífilis recent

Regularitat d'assistència:

Acudeixen espontàniament fins a guarir-se . . .	85
" amb avís " " " . . .	30
Passen a altres serveis	6
	<hr/>
	121 = 90 per 100
Abandonen el Servei abans de guarir-se . . .	12 = 10 per 100
	<hr/>
	133

Naturallesa:

De Barcelona	36,7 per 100
" la resta de Catalunya	10,9 "
" " " d'Espanya	48,7 "
Estrangers	3,5 "

Edat:

Fins a 20 anys	16 per 100
De 21 a 25 anys	36 "
De 26 a 30 "	20 "
De 31 a 40 "	20 "
De més de 40 anys	8 "

Estat:

Maridat	26 per 100
Solter	72 "
Vidu	2 "

Relació amb el contagi:

Muller	2 per 100
Amiga	10 "
Prostíbul	35 "
Prostituta lliure	52 "

I la dada més important de totes, la persecució de la **font de contagi** dels malalts, ha donat el següent resultat:

El malalt no precisa el contagi	33 per 100
Precisa el contagi, però no es troba	23 "
La malaltia del contagi es comprova	21 "
La malaltia no es comprova	22 "

Es a dir, que la tercera part dels casos no donen cap dada per a que el Servei Social pugui fer investigacions per atraure a la Lluita als presumptes contagiants i que tan sols en la quinta part dels casos la malaltia que el malalt presenta és comprovada en el denunciat.

En el servei de dones aquesta investigació de la font de contagi es del tot inoperant excepte en els raríssims casos de malaltia encomanada pel marit o amic i sense altre possible contagiament. Prop com que la majoria de les dones assistides als nostres dispensaris son prostitutes es fa impossible cap mena d'investigació donat el nombre de relacions sexuals que diàriamentt verifiquen i que es el que a continuació anotem:

De 1 a 2 coits diaris, l'11 per 100 de prostitutes	
De 3 a 5 " " 63 " "	
De 6 a 10 " " 19 " "	
De 10 a 20 " " 4 " "	
Més de 20 " " 3 " "	

xifres aquestes que multiplicades pel nombre de dies de probable incubació de la sífilis s'en va a un promig d'uns 50 possibles contagiants, la immensa majoria d'ells, ademés, desconeguts per la malalta.

Aquest és un dels arguments que ens fa mantenir fermes en la nostra posició de control sanitari de la prostitució, prescindint de si el tracte que es dona a un dels sexes és diferent del que es dona a l'altre, doncs la Lluita s'ha d'enmotllar a les modalitats que presenten els fets sobre els quals té que operar i hem vist ben clar que la enquesta epidemiològica que en un sexe és molt fructífer en l'altre és completament eixorca.

ELS PROBLEMES DE LA PROSTITUCIÓ

EL CONTROL SANITARI

El Servei en el bieni proppassat, ha continuat amb el criteri **d'estatisme sanitari** que ja tenia i l'ha aplicat sempre que li ha estat possible. Volem dir que la preocupació constant nostra ha estat de mantenir el control sanitari de la prostitució, criteri que venim defensant i argumentant en la monografia a que ens referim manta vegada. També volem dir que no ens ha estat gaire possible d'aplicar-lo, doncs la mesura coercitiva que representa l'actuació del zelador sanitari del Servei en demanar i exigir el carnet sanitari a tota persona que exerceix la prostitució amb les mesures represives i les sancions que la infracció comprovada comporta no ens ha estat possible de practicar-la per manca d'ajut en els organismes indispensables i requerits per a fer operant dita actuació i per no caure el Servei, en ésser burlades les seves normes, en desprestigi. De la necessitat i eficàcia del control, n'és una prova irrefutable el resultat que donà l'última de les "razies" que el zelador sanitari del Servei verificà amb l'ajut, prèviament sol·licitat, de dos agents de policia, amb data 14 de febrer del 1936, en la que trobaren al carrer 12 prostitutes sense el carnet sanitari que lliura el Servei i que les prostitutes estan obligades a portar i de les quals quatre foren trobades malaltes; proporció aquesta d'una malalta per tres de sanes que no es dona mai en les que no refusen el control, tutela i ajut de la Lluita.

Esperem que un criteri estatal substitueixi la falsa posició actual de la nostra Lluita. Tan mateix ens ratifiquem en l'oportunitat de persistir en l'estatisme sanitari; criteri compartit pels doctors Cabré, Carreras i Casanovas Viadé, en informar amb nosaltres al Consell Tècnic de Sanitat del Govern de la Generalitat sobre problemes veneris ja en l'any corrent del 1937.

Així, doncs, el control sanitari s'ha limitat arreu de Catalunya a una labor de contemporització; les visites d'inspecció sanitària, de 107.007 l'any 1935, han passat a 93.579 en el 1936 i encara s'ha de comptar que del juliol ençà, les visites sofriren un decreixement progressiu. Tan sols a Lleida, pròxims al front de guerra, s'han vist obligats, amb el beneplàcit nostre, a imposar el reconeixement de les prostitutes que abans tenien establert, com a tot Catalunya, a un cop per setmana, posar-ho, diem, a dies alterns; i encara sovintejant els frotis de colls de matriu de les aparentment sanes

i hospitalitzant les trobades amb gonococs. Aquesta mesura lògica davant el fet seriós de l'agreuement de l'endèmia, ens fa forts en el nostre eclecticisme en l'ordre al tipus d'intervenció sanitària de la prostitució i que la guerra a Lleida ha obligat, transitòriament, com en totes les guerres, a un intervencionisme extremat. I encara s'han vist obligats a confeccionar unes fulles de control sanitari, on les prostitutes són sotmeses, quan cal, a "tractament vigilat" i obligades a acudir al servei diàriament al matí i a la tarda.

El criteri prevalent del control sanitari de la prostitució ha fet que, en ús de les facultats que té la Conselleria de Sanitat, s'ordenés que els antics administradors del Servei passessin a complir la nova tasca de zeladors i administradors i en els llocs on no n'hi havia fossin els practicants els que exercissin aquesta funció sanitària de control.

Queda encara per a resoldre el problema sanitari de la prostitució no sols en les grans ciutats, sinó també en les poblacions petites, on s'actua al lliure arbitri de les autoritats locals i on nosaltres hi volem veure establerts els metges agregats de la Lluita, per a que enllaçats amb la Direcció actuïn d'una manera coordinada i armònica amb la resta de Catalunya.

EL PROBLEMA SOCIAL

En quant al problema social de la prostitució, que si no és específicament nostre hi tenim un dret i un deure d'intervenció, el criteri del Servei podrà deduir-se de l'informe que, amb data 12 d'agost del 1936, reiterat el 17 d'octubre, lliurava, i que diu:

"Amb coneixement i consentiment dels Poders públics existeix la prostitució a Catalunya i a la resta d'Espanya, exercida sense traves de cap mena i encara en la seva forma més vergonyosa: el prostíbul. La revolució que té lloc al nostre país exigeix no descuidar aquesta nafra social; ara és l'hora precisa d'enfocar el problema, prendre les mides que calguin i edificar sobre una nova moral més digna i més humana.

Es precis combatre la prostitució derivada de la pèssima moral sexual actual, sabedors de que persistirà en diferents formes i graus, en tant no tingui altres solucions fàcils al complex problema sexual.

Es del tot indispensable prohibir terminantment el lucre amb les prostitutes, tancar tots els prostíbuls, ostensibles o disimulats, i castigar severament la terceria, el proxenetisme, descarat o encobert, i qualsevolga que faciliti la prostitució. No hi ha a Catalunya una legislació que clarament prohibeixi aquest extrems i les disposicions que s'hi refereixen han sigut negligides. S'ha publicat un estudi per a un projecte de llei a les Corts redactat per un grup de sociòlegs, juristes i metges competents que resoldria la qüestió. Hi ha una legislació abundant sobre tals extrems degut a la diversitat de solucions donades a la prostitució en les diferents nacions, prohibint-la (per exemple, Anglaterra, i recentment la U. R. S. S.), o tolerant-la."

EL TALLER-ESCOLA DE L'HOSPITAL DE LA LLUITA

En la nostra monografia "La Lluita Antivenèria a Catalunya l'any 1934" deiem, en el capítol "Propòsits per l'esdevenidor", que l'obra immediata a fer pels Serveis de la Lluita era, entre altres extrems no menys importants, el "crear a l'Hospital de la Lluita, el Sanatori moral i social i enllaçar-lo a l'obra postsanatorial de borses de treball".

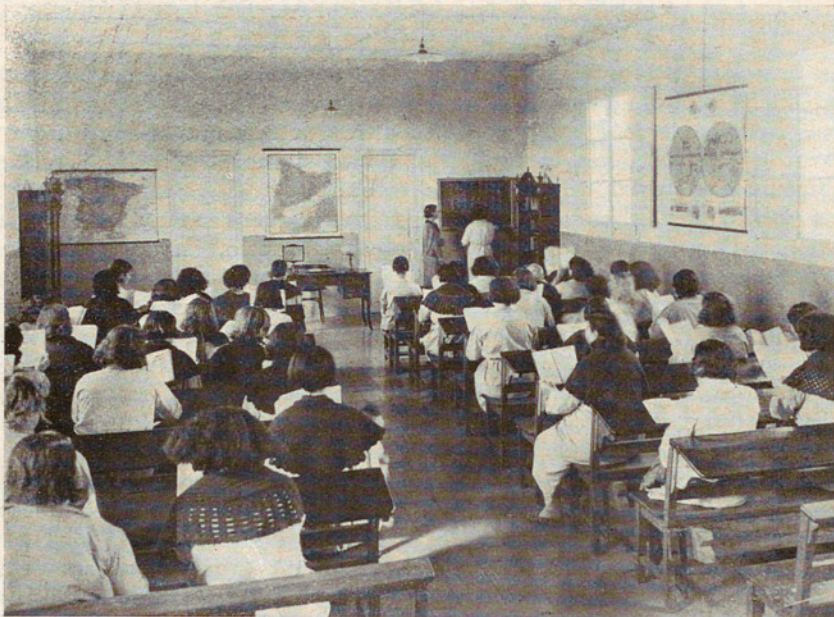
En ella hi són esbossats els tres extrems a que s'havia limitat la nostra actuació en l'any 1934, primer de la nostra direcció, davant del problema de la prostitució; i aquests extrems es referien exclusivament a l'aspecte sanitari del problema: independització dels serveis sanitaris de la policia de costums o governativa, resultats obtinguts amb la intervenció sanitària estatal de la prostitució i posició espectant de la Lluita davant el problema social de la prostitució, per bé que coneixedors obligats del problema, en tant que la prostitució constitueix, qualsevulla la forma en que es manifesti, la font principal dels contagis veneris.

El nostre esmentat propòsit poguerem dur-lo a terme el primer de gener de l'any proppassat, 1936. Aprofitant la primera avinentesa, l'aquiescència dels organismes superiors rectors de la Sanitat i Assistència Social a Catalunya i les possibilitats econòmiques del moment (regit aleshores el Servei per un pressupost global reduït, però distribuït i administrat exclusivament per nosaltres), vàrem crear a l'Hospital de la Lluita Antivenèria a Barcelona, titulat abans Hospital de la Magdalena, un taller-escola.

Motivàrem la creació d'un sanatori refugi pel cos i l'esperit, en el fet del predomini enorme de prostitutes entre les malaltes acollides a l'Hospital, on hi permaneixien, segons dades que posseïem, uns 50 dies, l'oci absolut i absurd en que vivien la vida hospitalària i l'elevat percentatge d'analfabetes que, vergonya és dir-ho, havíem trobat que era d'un 47,6 per 100. Aquesta aspiració nostra, que cobèjavem des dels inicis de la nostra intervenció activa en la direcció de la Sanitat a Catalunya des de l'adveniment de la República, era tot quant podia fer-se que estés al nostre exclusiu abast, sense que oblidéssim, però, la resolució de la totalitat del problema de la prostitució que des de la nostra situació com a sanitaris no podíem ni devíem negligir. I aquesta qüestió totalitària és el deure que té l'Estat enfront del problema social de corregir la vergonyosa nafra que la prostitució representa, per un dels dos camins possibles, i no incompatibles, que té a seguir: o bé les mesures coercitives, prohibitives, del proxenetisme i d'invitació a la disbauxa, o bé l'obra de realçament i recuperació social de les prostitutes.

Valia la pena, doncs, d'iniciar l'obra, o al menys l'estudi, verge de tota intervenció i òrfena de tota protecció. El "Patronat Català de Protecció a la Dona", que té en la seva carta fundacional assignades facultats de "protecció a la dona que actua en medis nocius o perillosos" i que és l'únic organisme estatal, i àdhuc privat, relacionat directament o indirectament amb l'obra social de la prostitució, s'ha limitat sempre en la seva actuació a les dones menors d'edat.

* * *

L'aula del taller-escola

El cosidor

En l'organització i funcionament del taller-escola comptàvem amb la col·laboració espontània del director de l'Hospital, doctor A. Carreras, amb la resta del personal tècnic de l'Hospital (dos metges venereòlegs més, quatre infermeres) i principalment amb la gestió provisionalment encomanada a Na Teresa Munné en funcions de preceptora de la Institució. Havíem sol·licitat al director de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat, doctor E. Mira, les dades, orientacions i l'ajut que ell mateix, capacitat de l'obra que emprenem, cregués més pertinent.

El nostre programa de treball abarcava els següents extrems:

Primer. **Estudi biotipològic.**—Confeccionàrem les històries clíniques de les malaltes amb la davantera següent: a) Cognoms, nom; edat; natural; talla, pes, conformació, senyals i cicatrius; assimetries i deformitats; dents; b) Pelvis; òrgans sexuals; menarquia, tipus, característiques; historial funció sexual, hàbits sexuals; estat, embarassos, maternitat; malalties sexuals; c) Intel·ligència global, judici moral, caràcter, volició, sentit estètic; símptomes psíquics, símptomes neurològics; d) Llegeix, escriu, grau d'instrucció, anys d'escola; aptituds, oficis (des de la infància), ofici actual; lloc on ha viscut; e) Pare, ofici, residència; mare, ofici, residència; germans; amb qui conviu; f) Centre d'on procedeix; ingrés voluntari o forçós.

Segon. **Escola.**—Escola gradual, des de la inicial per a les analfabetes fins a graus més superiors, per bé que elementals. Vàrem adquirir uns llibres i muntar una petita biblioteca.

Tercer. **Taller.**—Labors manuals dintre de l'Hospital, confecció de robes de llit, bruses, etc. Cercar treballs remunerats fora de l'Hospital amb la doble finalitat d'habituar al treball i obtenir uns guanys per a subvenir a les necessitats dels primers moments difícils de la vida posthospitalària.

Quart. **Rehabilitació.**—Fruit de l'estudi biològic i ambiental de cada cas, establir contactes amb els familiars, intentant el retorn a la llar. La preceptora seria l'amiga íntima i abnegada de les malaltes; en aquest aspecte de recobrament devia esmerçar-hi les màximes energies precisament per a ésser aquest el problema més difícil i el més greu; deuria posar la màxima cura en la conversa, en la conferència, en el control de la conducta individual dintre i fora de l'Hospital, comprovant els probables resultats i els esdeveniments ulteriors al període sanatorial. Resolguérem perllongar la permanència a l'Hospital més enllà del guariment de la malaltia venèria causa de l'hospitalització si mentrestant podria resoldre's un problema familiar o social de la malalta; obriríem les portes de l'Hospital les hores i els dies que fossin precisos si podia afavorir-la.

Cinquè. **Col·locació posthospitalària.**—Difícil per cert, donada la manca d'aptituds i oficis de la majoria, l'augment progressiu de l'atur forçós i la manca de potestat i descuit d'aquest ordre d'activitats dels organismes reguladors del treball. Sostinguerem unes converses amb l'Institut de la Dona que Treballa, on forem molt ben rebuts.

* * *

Quina ha estat fins ara l'obra del taller-escola? De moment veure d'apropr la magnitud del problema, l'interés extraordinari de l'obra i convèn-

cer-nos de les seves enormes possibilitats malgrat les dificultats no menys enormes que la seva resolució inclou.

Cada una de les dades obtingudes i apuntades en l'històric referit, es presta a deduccions i a generalitzacions; vègint-se com exemple les que a continuació donem avui dels 200 casos estudiats en el transcurs de l'any 1936:

Catalanes	30 per 100	Judici moral bo	51 per 100
No catalanes	67 "	Judici moral dolent	48 "
Estrangeres	3 "		
		Caràcter apacible	30 per 100
Fins als 17 anys	4 per 100	Caràcter viu	70 "
De 18 a 22 anys	16 "		
De 23 a 30 anys	58 "	Intelligència bona	5 per 100
De 31 a 40 anys	15 "	Intelligència regular	57 "
De més de 40 anys	6 "	Intelligència escassa	37 "
Tenen ofici	14 per 100	Saben llegir	56 per 100
Artistes	2 "	No saben llegir	44 "
Dependents	2 "		
Treballadores de fà-		Saben escriure	45 per 100
brica	15 "	No saben escriure	54 "
Serventes	46 "		
No tenen ofici	21 "	Mai a l'escola	57 per 100
		Un o dos anys d'escola	8 "
Tenen pare	44 per 100	Tres a cinc anys d'es-	
No tenen pare	56 "	cola	13 "
		Més de cinc anys	21 "
Tenen mare	44 per 100		
No tenen mare	56 "	Maternitat	53 per 100
Tenen germans	67 per 100	Casades	21 per 100
No tenen germans	32 "	Solteres	78 "

El destí de les malaltes al sortir de l'Hospital sembla que ha estat el següent:

Retornades als pares	15
Retornades al marit	6
Retornades a fills i germans	4
A casar-se	6
A vida marital	13
A servir	15
A altres ocupacions	9
Indefinit	96
Voluntàriament a la prostitució	36

El 3 per 100 tan sols de les prostitutes són estrangeres, quan no és aquest el percentatge de la prostitució al carrer que arriba a un 17 per 100; fet explicable per la major condícia i cultura de la prostituta estrangera que es veu menys obligada a hospitalitzar-se o ésser hospitalitzada.

El 44 per 100 no sap llegir ni escriure; el 57 per 100 no ha anat mai a l'escola; xifres fabuloses, increïbles abans de tocar-les, que ens han permès, però, uns resultats immediats, ja que són comptades les malaltes que han sortit de l'Hospital sense saber llegir i escriure.

La que podriem nomenar obra del taller ha estat escassa. L'obra en sí és necessàriament més lenta, més d'acord amb les aficions i aptituds de la malalta; i per altra banda el pas per l'Hospital és francament insuficient pel més petit aprenentatge. També hem topat amb la dificultat de trobar treballs manuals a preu fet que possibilitessin la reeducació pel treball, i ens hem limitat a treballs manuals de costura senzilla, planxa, de punt, etc.

L'obra d'ajut a la vida posthospitalària és encoratjadora.

L'eficàcia de la borsa del treball, clau del problema, nulla.

Durant els primers mesos de l'any 1936, l'interès de les malaltes pel taller-escola anà en augment a mida que copçaren els beneficis i, com a problema gregari, es creà un ambient favorable. En la segona meitat de l'any va decreixer per raons que ara volem silenciar, però que en desvanir-se han fet possible remontar l'interès; els casos de malaltes que a l'ésser invitades per la preceptora a anar al taller-escola contestaren: "Jo ací no he vingut més que a guarir-me", han sigut molt comptats i han acabat anant-hi.

Afirmem que la tasca realitzada és incompleta i, per tant, imperfecta. Hem cuidat tan sols d'iniciar-la i no dificultar ni contradir una obra més vasta i perfecta; l'assaig que portem fet l'hem limitat, malgrat nosaltres, a les malaltes venèries de l'Hospital de la Lluita, l'ingrés i sortida del qual és voluntari, excepte raríssims casos en que per raons d'ordre sanitari s'exerceix una coacció, moral, mai violenta, per a mantenir l'internat.

Millors resultats s'haguessin pogut obtenir d'haver comptat amb personal especialitzat que hagués procedit a l'estudi antropològic de cada cas.

També hem aprofitat quantes ocasions hem cregut oportunes per a exposar el nostre parer. Així, per exemple, amb data 12 d'agost de l'any 1936, deiem:

"És forçós fer que sigui una realitat la protecció a la dona i, en aquest cas, intentar la rehabilitació de la prostituta, com una missió social a realitzar inajornable. A tal efecte, podrien crear-se "Refugis" en el nombre i emplaçament que les necessitats demostrassin necessaris, cases on s'hi acollirien una vintena de prostitutes desvalgudes i on, sota la disciplina seriosa de la persona que deuria regir cada Refugi, i control rigorós de llur ingrés i sortida oportuna, se'ls prestaria un auxili moral i econòmic, els ensenyaments del taller-escola i l'ajut indispensable fins a emplaçar-les dins una nova vida de treball."

Posteriorment, en 17 d'octubre, en redactar un esquema d'un pla de treball en l'ordre de les malalties venèries, deiem:

"Completar l'obra del taller-escola de l'Hospital de la Lluita proporcionant labors a les malaltes i col·locació posthospitalària.

Crear "Refugis" per a les dones desvalgudes i moralment o físicament necessitades."

I encara en 15 de març del 1937 podem fer, conjuntament amb els venereòlegs doctors Cabré, A. Carreras i Casanovas Viadé, les mateixes afirmacions.

* * *

Quin és el camí a seguir?

El camp d'actuació és molt extens. El nombre de prostitutes a Catalunya és, si fa o no fa, com arreu del món on subsisteix la moral en ús de la vella Europa. Tan sols a la U. R. S. S., on s'ha enfocat i resolt el problema com a **fenòmen de masses**, han vist, si hem de creure les informacions serioses que posseïm, la prostitució reduïda a casos aïllats. Potser creuríem que la prostitució pública existeix ací en xifres inferiors a la d'altres països per altres conceptes similars al nostre; a Barcelona, amb un milió d'habitants, són actualment unes 3.400 prostitutes que es reparteixen en 116 prostíbuls, 53 cases de cites i 40 fondes que reben la prostituta del carrer i on també hi van a parar les artistes (?) dels salons de varietés i les entrenadores de ball; ben entès que excluïm d'aquestes 3.400 les semi-prostitutes, o un quart de prostitutes, com diu el doctor Bizard, i fraccions inferiors que diríem nosaltres, i qual nombre és de tot punt imprecisable. I per bé que la forma hagi pogut darrerament canviar un xic, les xifres que hem donat obtingudes ara discrepen poc de les que teníem anteriors; vol dir que el problema subsisteix amb la seva màxima intensitat i brutalitat.

La complexitat, indiscutible, del problema social de la prostitució no excusa la inactivitat dels Estats; la posició que nosaltres aconsellàrem seria: **lluita contra la prostitució i ajut a la prostituta**. No n'hi ha prou amb dur a terme l'ajut i rehabilitació de la prostituta, doncs l'obra, tot i reconeixent el seu alt valor, quedaria forçosament incompleta, per molt abast que se li dongués, tant si es limitava a l'assaig realitzat al nostre taller-escola, com si s'extenia prenent per model les "Maison d'accueil" de França on, segons confessió del propi dirigent doctor Rabut, es limita llur actuació a les prostitutes que "volen o poden" rehabilitar-se deixant abandonat el sector, el més gran segurament, que per incapacitat de l'esforç necessari per a realçar-se és precisament el més necessitat d'assistència i tutela.

La posició que s'escau és la lluita contra la prostitució, no en els seus efectes com representa, conjuntament amb l'assistència mèdica de les malaltes, l'actuació suava esmentada, sinò contra les seves causes:

Primer. Proxenetisme: Repressió inexorable dels proxenetes.

Segon. Misèria: Igualtat social de la dona, protecció de la maternitat, inscripció a les borses del treball, liquidació de l'atur forçós.

Tercer. Defectes psíquics i sexuals: Correcció, reeducació.

Quart. Incultura: Educació primària obligatòria, propaganda del problema social de la prostitució, crear un estat d'opinió.

No és divagar; no són solucions ideals i com a tals impossibles. L'exemple es troba en els "profilactoriums", el funcionament dels quals detalla el doctor Daniuchevsky en el número 6 de la revista "Le Probleme Sexuel". Tal vegada podran sofrir aquells la crítica dels escèptics, però tindran en el seu crèdit l'ésser fruit de la posició elegant de l'Estat davant el greu problema social de la prostitució al seu país; i la solució ací és perfectament viable.

En els profilactoriums, refugis, sanatoris, cases d'acolliment o com s'en vulgui dir, s'hi deuen realitzar les funcions esmentades: tractament de les malalties venèries, sexuals i psíquiques per venereòlegs i psiquiatres, educació intel·lectual i professional per pedagogs especialitzats, internat per tot el temps que calgui i residència amb vida externa en tant la dona estigui necessitada de protecció.

Que el problema és difícil? Indubtable. També és car; no, però, tant com a primera vista sembla; prop cap de les dues grosses objeccions són insuperables; i menys en un país que está fent una revisió de valors, sense la qual les dificultats augmenten.

CAMPANYA ANTIVENÈRIA

Durant el mes de novembre del 1935 tingué lloc al Dispensari central un **Curs de diagnòstic i tractament de les malalties venèries** a càrrec nostre i amb la col·laboració dels metges de la Lluita Antivenèria, doctors M. Bretón, J. Comas Camps i P. Buxó.

Valia la pena d'aprofitar l'enorme quantitat de material clínic del Dispensari central i l'utillatge i tècniques del Laboratori central per a contribuir a augmentar la cultura dels estudiants de medicina sobre els mals venèris, aconseguint a l'ensem difondre en un medi selecte, com és la classe mèdica, l'actuació i la utilitat dels Serveis de la Lluita.

El curs fou eminentment clínic, amb breus exposicions orals i projeccions a l'aula del Dispensari. La matrícula la limitàrem a 30 inscripcions, que s'ompliren, reservant-se 15 places per a metges, els quals pagaven una matrícula de 50 pessetes.

* * *

Els mesos de novembre i desembre del 1936 i en mig de les dificultats en que es trobava l'organització de cursos normals a la Universitat, accedírem a la petició dels estudiants de medicina de la F. N. E. C., petició similar a la que havien fet a altres docents de medicina, per a concòrrer al Dispensari central; i sota el nostre guiatge assistiren per grups de deu alumnes a la nostra consulta.

* * *

El mes d'abril del 1936 tingué lloc al Dispensari central el **Curset breu de lluita antivenèria a les "Visitadores d'Higiene"**.

El doctor Pijoan, director de l'Escola d'Infermeres de la Generalitat, havia organitzat aquest curset conjuntament amb els doctors P. Domingo, sobre "Enquesta social i enquesta higiènica", P. Martínez, de "Infància", E. Mira, de "Psicotècnia" i Ll. Sayé, de "Lluita antituberculosa".

Els dies 20, 22 i 24 d'abril tingueren lloc les conferències a l'aula del Dispensari amb 38 alumnes, les quals a més feren un petit estatge per grups

de cinc alumnes a l'Hospital de la Lluita i al Dispensari central en contacte amb els metges i amb l'assistenta social del Servei.

* * *

El Servei ha pres part al **Curset de conferències de l'Escola d' Treball**, 1935-1936, organitzat pel seu director R. Casanovas, celebrades a la saia d'actes de l'Escola davant d'uns 300 alumnes i en col·laboració amb Pau Vila, Comas i Solà, Marià Foyé, Mar-Aureli Vila, doctor Ll. Sayé, Pau Rodon, Serra, Molins i doctor V. Carulla. El doctor S. Cambra va parlar de "Que són les malalties venèries" i nosaltres de "La lluita contra les malalties venèries: manera d'evitar-les i guarir-les. El reconeixement prematrimonial".

A l'entrar a l'auditori fou repartit a cadascun dels oients el nostre folletó d'aforismes de divulgació antivenèria.

* * *

El mes de maig del 1936 visitarem al doctor J. Bravo, cap dels Serveis de Propaganda de la Direcció General de Sanitat de Madrid, home d'un gran esperit, i de la conversa tinguda amb ell sobre propaganda escrita, gràfica, oral i radiada, en treguerem uns grans ensenyaments.

* * *

A començaments de l'any 1936 ens proposarem d'intensificar la campanya de divulgació antivenèria i estudiarem la confecció d'un **film** de les malalties venèries en els propis serveis de la Generalitat. Dificultats de diferents ordres han ajornat la solució.

Amb el mateix propòsit vàrem pregar a la Inspecció General de Sanitat interior de Madrid que ens prestessin els films de propaganda que tinguessin. Fôrem atesos i ens enviaren el film "Terrible lección".

El mes de març del 1936, prèviament unes gestions amb el nostre amic el doctor A. Cavaillon, cap dels Serveis antivenèrics del Ministeri de Sanitat de França, a l'amabilitat del qual quedem reconeguts, el conseller de Sanitat sol·licitava del ministre de Sanitat de França el préstec d'uns films de propaganda antivenèria. Foren enviats "La blenorragie danger social", "Le chancre mou", "Les consultations pre-natals", "L'armement antivenérienne", "Causes et effets de la syphilis" i "Le vil sacré", tots ells magnífics.

Triarem els films segons el medi on devien ésser projectats: Escola d'Infermeres, Casa Angels Mateu, Escola del Treball de Barcelona, Escola del Treball de Sabadell, i en alguns cinemes públics amb projecció obligatòria. Un dels films fou projectat en la festa d'inauguració del Dispensari central de la Lluita Antivenèria a presència del President de la Generalitat, del conseller de Sanitat i del cònsol de França a Barcelona. I encara les inquietuts de l'hora no permeteren una major divulgació.

Els films ens foren d'un gran ensenyament i utilitat en l'ordre sanitari i social.

* * *

El Servei ha correspost a la invitació de "L'Associació abolicionista", afirmant el seu desig de col·laboració.

* * *

El 27 d'agost del 1936, davant la gran aflluència als nostres Dispensaris de malalts veneris que procedien del front de guerra i les noves que teniem de la gran quantitat de malalts a primera línia, redactarem unes "Instruccions" que entregarem al cap dels Serveis Antiveneris de les Milícies, per a que poguessin ésser objecte d'una "Ordre general de les milícies" i en la que sentàvem una classificació de malalts, unes normes d'evacuació i hospitalització i ordres d'expulsió de les prostitutes de tot el front.

* * *

L'agost del 1935 el Col·legi de Farmacèutics de Catalunya i de conformitat amb nosaltres, redactà i trameté una circular a tots els col·legiats recordant-los la prohibició de tractar cap malaltia venèria i la prohibició de vendre cap producte farmacèutic que no els fos especialment i concretament demanat.

* * *

La **persecució de l'intrusisme** ha estat una de les nostres obsessions i quantes vegades ha estat avinent l'hem ordenat al zelador sanitari del Servei i hem proposat la sanció dels infractors.

L'intrusisme està molt poc extès al nostre país; però és evident que sense una persecució i un càstig, el mal podria prendre major importància. Altrament, havíem rebut queixes de col·legues nostres denunciant-nos els casos i estimulant-nos al compliment del deure.

També hem de remarcar que ens és cosa fàcil trobar i comprovar pel zelador les infraccions que es cometien; i per tres vegades li hem ordenat la pràctica del servei, resultant la primera vegada la troballa de tres practicants intrusos i tres metges protectors de llur intrusisme; la segona la de tres farmacèutics i la tercera la d'altres quatre farmacèutics.

El greu que es fa als malalts en caure en mans poc competents i poc escrupuloses, entenem que mereix una acurada atenció.

* * *

En desembre del 1936 tots els metges del Servei es reuniren a la Direcció de la Lluita a l'objecte d'estudiar l'actuació més procedent contra el "**Xarlatanisme**" que es vé produint i accentuant d'un temps ençà, i especialment amb les publicacions, en forma de llibres, fullets i cartells, en els que pretenent defensar unes suposades doctrines mèdiques, s'assegura que les malalties venèries es curen sense medicament i que els metges que els empren en llur guariment són, metges i remeis, causants dels estralls que les esmentades malalties produeixen.

Els reunits acordaren fer a la Superioritat els següents advertiments:

Primer. Considerar aquests escrits i llurs autors nocius per a la salut pública, doncs en desviar la recta orientació del gran públic que no posaria els mitjans per a combatre el mal veneri, ocasionen veritables, greus e irreparables mals que, atacats prematurament i per mitjans científics, foren accessibles, dominables i guaribles.

Segon. Que les Acadèmies i Universitats, que a tot hora accepten discussió i tenen obertes llurs portes a tota innovació, són les úniques definidores dels dogmes científics, que després segueixen els intellectuals, professionals i homes de bona fe.

Tercer. Cridar poderosament l'atenció del proletariat i sobre tot de les persones d'escassa cultura, més que cap altra necessitades del consell d'organismes solvents, per a que rebutjin els tals escrits i desconfiïn dels seus autors amb els quals no volen ni deuen establir una polèmica pública.

Quart. Que les normes i pràctiques seguides en tots els hospitals i dispensaris de Catalunya, que són també les que es segueixen als Serveis de la Lluita Antivenèria de la Generalitat, són les actualment admeses, i sense excepció, en tots els països cultes i al marge de l'organització política i econòmica dels Estats que rivalitzen en perfeccionar llurs organitzacions sanitàries i a les que ací estem amatents per a poder introduir i apropiari tot el que representi un progrés en l'ordre científic i d'assistència social.

Cinquè. En fer aquestes afirmacions i en donar el crit d'alerta els metges de la Lluita Antivenèria, no tenen altre propòsit que l'altruista del bé alié i de la collectivitat i sortir al pas d'afirmacions gratuïtes i deshonestes i que es fan mereixedores del càstig que el Poder públic té el deure d'imposar.

Fou criteri unànim que els fets que es denunciaven fossin degudament atesos.

VII

ORGANITZACIÓ DEL SERVEI

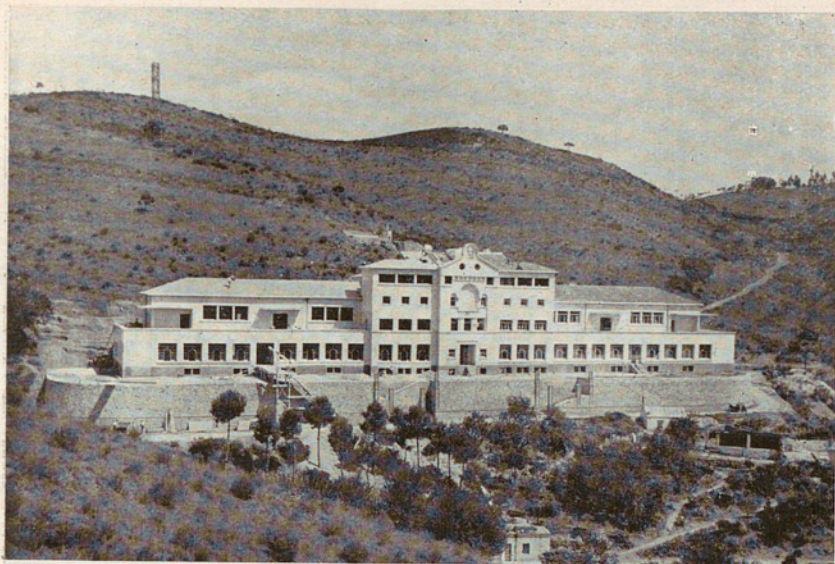
L'organització no ha variat essencialment. Actualment la Direcció de la Lluita està instal·lada a l'edifici de la Conselleria de Sanitat.

* * *

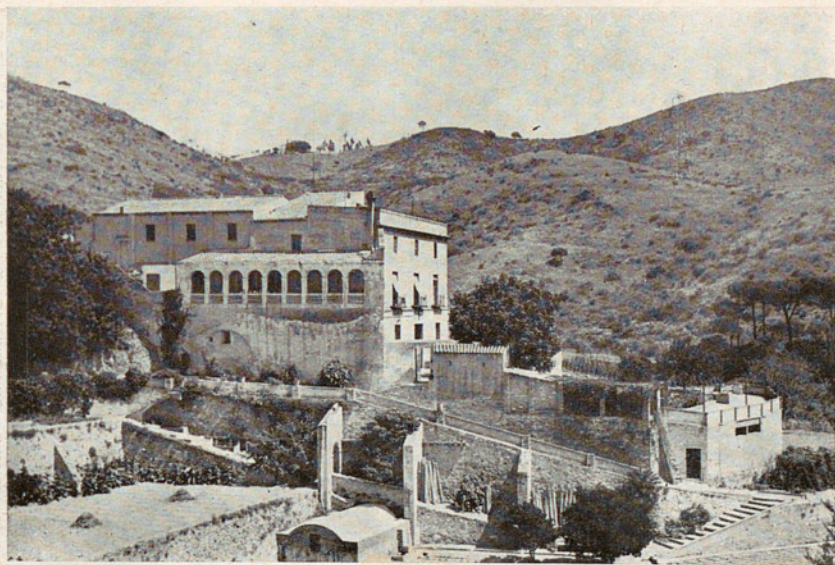
Es, però, mol digne de remarcar la incorporació de la **Lluita Antileprosa**. Per Decret del 23 d'octubre del 1936, era creada la Lluita Antileprosa, satisfent així una necessitat que es feia sentir des de molt de temps i que havia motivat unes reunions dels doctors P. Domingo, S. Noguera, J. Peyrí, F. Serra i nosaltres, en gener del 1936, convocades a instància nostra pel conseller de Sanitat, que volia sentir el parer de les persones de Catalunya enteses en la matèria i en les quals, com a base de discussió, repartírem un projecte de ponència de la que en poguéssim sortir un projecte de Decret. Unes discrepàncies essencials nostres del parer de la resta dels companys de reunió, motivaren que el conseller ajornés la resolució del problema. El mes d'octubre, estudiats de nou els parers emesos anteriorment, es redactà el Decret d'Organització de la Lluita Antileprosa, pel qual són encarregats els metges del Servei Antiveneri, dels llocs on hi són creats els Centres de Lluita, de la missió de sanitari-lepròleg i unificades la direcció de les dues Lluites.

Així queden establerts de moment tres Centres de Lluita: el de Tortosa, amb el subcentre al Dispensari rural d'Ampostà, el de Reus i el de Barcelona.

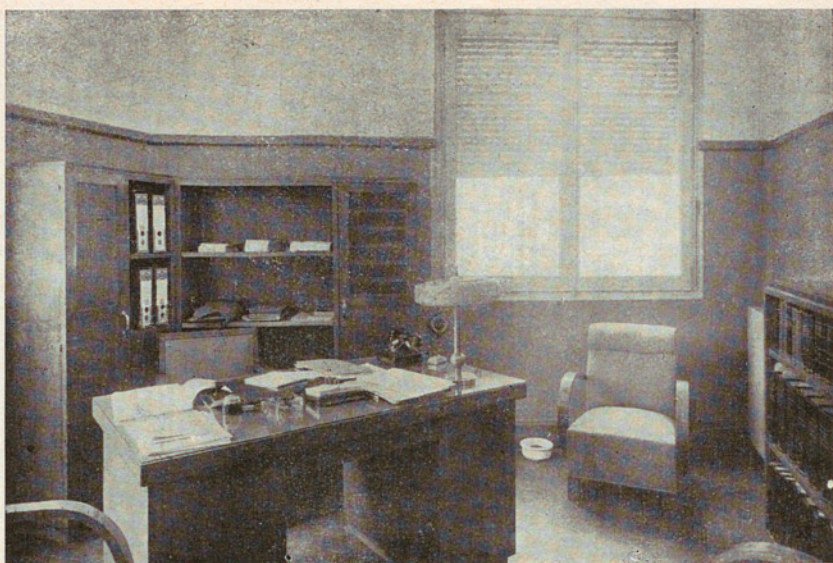
La constant preocupació nostra com a sanitaris i lepròlegs era també l'activar i acabar les obres feia temps iniciades de la leproseria que tenia de substituir la petita, rònega i pèssima de Càn Masdeu, damunt d'Horta; faltava, però, sentar criteri ferm sobre la solució que devia donar-se a Catalunya al problema de l'aïllament dels leprosos sobre el que se n'havien exposat de contradictoris. Consultat el parer del Comitè de la Lluita Antileprosa, a hores d'ara el nou "Sanatori Hansen" amb 80 llits de cabuda i amb condicions òptimes d'instal·lació, servei sanitari, higiene i benestar, situat en una vall independent als voltants de Barcelona, de cara a la ciutat i al mar, està molt pròxim a inaugurar-se.

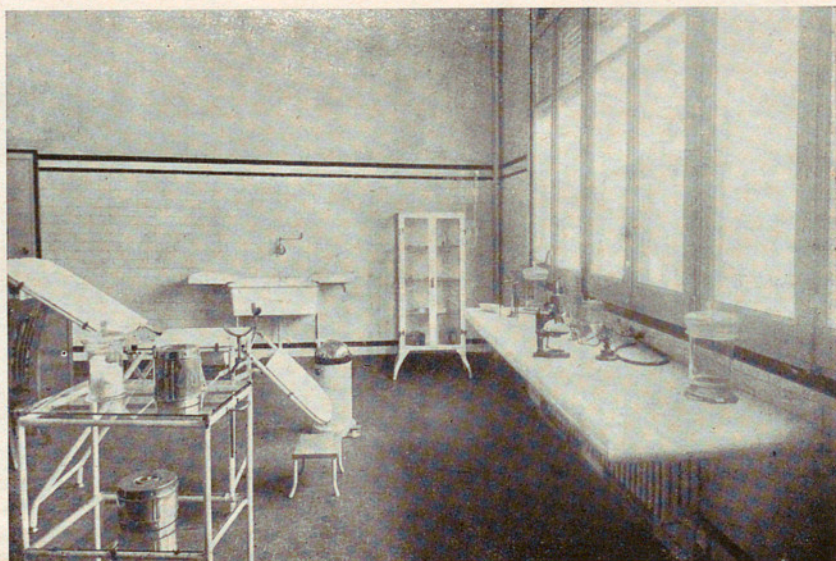
Sanatori Hansen, amb la vall que el circunda, pròxim a inaugurar-se

Antiga Leprosèria de Càn Masdeu

Direcció de les Lluites Antivenèria i Antileprosa a l'edifici de la Conselleria de Sanitat

Dispensari Central Antileprós

Oportunament publicarem l'organització, funcionament i resultats de la Lluita Antileprosa.

* * *

El mes de setembre del 1935, assistírem al IX.è Congrés Internacional de Dermatologia i Sifiliografia i a l'Assemblea anual de la Unió Internacional contra el Perill Veneri, que tingueren lloc a Budapest, portant la representació de la Lluita Antivenèria de la Generalitat de Catalunya.

A l'ensem férem un viatge d'estudi visitant les organitzacions antivenèries de París, Strasburg, Munich, Viena, Budapest i Milan. Fruit del viatge redactàrem i presentàrem una memòria que fou publicada a "Revista Mèdica de Barcelona" en el número de novembre del 1935.

* * *

La conselleria de Sanitat delegà el doctor A. Carreras per a que representés la Lluita al II Congrés Nacional de Dermatologia i Sifiliografia que tingué lloc a Granada el mes de juny del 1936.

* * *

Fidels al criteri rigorós científic emès per la classe mèdica i ajustant-nos a les disposicions que ho regulen, s'ha cobert la vacant de metge que hi ha hagut al Servei, corresponent al Laboratori de les Lluites Antivenèria i Antileprosa de Reus, per oposició lliure, havent-ne sigut guanyadora i estat nomenada la doctora Empar Valls.

Pel mateix procediment fou designat practicant de la Lluita al Centre de Lleida el senyor Camon.

* * *

Continuant el nostre informe del 1934, hem de remarcar, després de l'expressat en l'últim paràgraf de la monografia esmentada i al referir-nos a "L'organització de la Lluita Antivenèria", que és evident que les suggerències que donàvem entorn a les lluites econòmiques de l'any 1934 i que prevèiem per a l'any 1935, han fet honor a la realitat, ja que els Serveis de la Lluita, per manca d'un pressupost degudament ajustat a les seves necessitats no pogueren afrontar ni realitzar tots els projectes d'aquesta Direcció.

Els Serveis Antiveneris estatals de Catalunya traspassats de l'Estat l'any 1933, tal com ja dèiem en l'estudi de referència, no tenien consignació en lloc, ni als pressupostos de l'Estat ni als de la Generalitat; i aquesta, per no tancar els serveis, amb el que s'hagués ocasionat un greu perjudici a la salut pública, ha satisfet, sense rebre per ara la compensació de l'Estat, totes les despeses que els Serveis han ocasionat a partir de primers de juliol del 1934, essent per aquest motiu interessant de publicar les despeses del Servei que nosaltres complimentant ordres de la Superioritat portàrem a un ritme similar al que havia dut sempre, sense excedir de la xifra que l'Estat hi destinava. Assentades aquestes sormes anàrem presentant oportunament a la Intervenció de la Generalitat els crèdits corresponents, i al seu temps les liquidacions.

L'import dels pagaments per concepte de personal durant tot l'any 1935, ascendeix a la quantitat de 184.518'92 pessetes, i per concepte de material a 186.107'58 pessetes; en total 370.626'50 pessetes.

Durant l'any 1936, foren invertides per concepte de personal 193.599'63 pessetes, i per material 198.580'28 pessetes; en total, 392.179'91 pessetes, que correspongueren 192.568'07 pessetes al primer semestre i 199.611'84 pessetes al segon semestre.

En data 26 de març del 1936, la Comissió mixta de l'Estatut de Catalunya, de la que nosaltres n'érem vocal suplent i ponent de Sanitat, elevava la proposta de valoració dels Serveis de Sanitat traspassats feia tres anys, entre els que hi figuraven els de la Lluita Antivenèria, i la proposta, seguint els tràmits legals era aprovada per la Presidència del Consell de Ministres en data 5 de juny ("Gaceta de Madrid" del dia 6, "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya" del 10 de juny del 1936). A l'aprovar el Parlament català els pressupostos pels que ens havíem de regir en el segon semestre de l'any 1936, foren consignades per material 115.418'35 pessetes, de les que no foren invertides més que 95.757'46 pessetes, malgrat els augments soferts en els preus de medicaments, productes i queviures amb motiu dels adveniments polítics i socials ocorreguts a la nostra regió en l'esmentat segon semestre i al no haver-se fet aplicació pels mateixos motius de tots els capítols del pressupost.

* * *

Essent 140.270 el nombre d'assistències prestades pels metges de la Lluita als Dispensaris en l'any 1935 i pujant a 218.521'82 pessetes les despeses que ocasionà el Servei, descartades les d'hospitalització, el cost de cada assistència resultà ésser de **2'09 pessetes**. I essent 125.877 el nombre d'assistències prestades en l'any 1936, i pujant a 230.807'19 pessetes les despeses, el cost de cada assistència resulta ésser de **1'83 pessetes**. Remarquem que el cost de cada assistència l'any 1934, fou de 3 pessetes.

A l'Hospital de la Lluita Antivenèria confiat al nostre càrrec i administració, tingueren entrada l'any 1935, 323 malaltes, havent causat en total de 19.824 estades i foren invertides per concepte de personal i material 152.104'68 pessetes, resultant el cost per estada de cada malalta a raó de **7'47 pessetes** cada una. Així mateix durant l'any 1936, tingueren entrada a l'Hospital 196 dones i 108 homes, havent ocasionat 17.951 estades, havent-se invertit per concepte de material 123.299'83 pessetes i pel de personal, incloent-hi els nous augments a partir de juliol fins a desembre, 38.072'94 pessetes, amb el que resulta un total de 161.372'77 pessetes i un cost de **8'39 pessetes** per cada estada. Hem de fer constar que l'elevació del preu de cost per estada observat en l'any 1936, ha sigut motivat per la millor i més justa retribució de que gaudeix el personal tècnic i subaltern, i per l'encariment del material en el segon semestre, el qual no podem considerar com a normal i regular; i l'augment de cost dels anys 1935 i 1936 amb referència a l'any 1934, degut al gran increment de la vida hospitalària, a un perfeccionament dels serveis i a la creació i funcionament dintre l'Hospital del taller-escola.

VIII

PROPÒSITS PER A L'ESDEVENIDOR

En fer el balanç del bieni 1935-1936 no podem menys d'esguardar la llista de propòsits que formulavem al fer el balanç de l'any 1934. I constatem, amb alegria i amb recança, que molts d'aquests s'han complert, però que d'altres estan encara per a resoldre.

La marxa progressiva dels Serveis s'ha aturat pels fets polítics dolorosíssims del segon semestre de l'any 1936. La xarxa dels Serveis que teniem estudiada no l'hem desplegada; i aquest punt és essencialíssim per a obtenir uns resultats òptims.

L'intrusisme i el "xarlatanisme", en totes les seves formes, preferentment la propaganda escrita que amb llibres i cartells fan els embaucadors, deuen ésser perseguits sens treva i sancionats sense contemplacions.

El problema de la prostitució, prou conegut i estudiat, deu ésser resolt. L'estatisme sanitari, criteri actual, deu ésser aplicat sense vacil·lació.

El problema d'obligatorietat de declaració i de tractament de les malalties venèries amb aïllament dels peril·losos i sanció dels infractors, cal que sigui legislat.

Per últim, cal que tothom senti els problemes i els deures col·lectius sense els quals els reglaments i les lleis queden inoperants i l'organització no rutlla. Malalts i metges cal que es captuin de les noves necessitats i col·laborin espontàniament sense que calgui la intervenció dels organismes estatals encarregats de vetllar per la salut pública.

IX

**INDEX DE LES DISPOSICIONS RELACIONADES AMB LA LLUITA
ANTIVENÈRIA, INSERIDES AL BUTLLETÍ OFICIAL
DE LA GENERALITAT**

ANY 1935

Febrer

59. Ordre acceptant la dimissió presentada pel doctor Agustí Escoda del seu càrrec de metge de la Lluita Antivenèria de Reus 1525

Març

68. Ordre convocant concurs de trasllat per a la provisió de la plaça de metge de la Lluita Antivenèria a Reus 1758

Abril

92. Ordre nomenant, amb caràcter interí, metge de la Lluita Antivenèria a Reus, al senyor Joaquim Boadella i Clota 61
- Ordre convocant un concurs-oposició per a proveir la plaça de metge de la Lluita Antivenèria i Antileprosa de Reus 101 i 102

Maig

142. Decret facultant el conseller de Sanitat per a dur a terme, arran del traspàs de serveis d'aquest Departament, les gestions necessàries a fi de percebre del Govern de la República les quantitats, àdhuc les ja bestretes per la Generalitat, destinades al manteniment dels Serveis de la Lluita Antivenèria 1578

Juny

158. Decret renovant el concurs per a la provisió de la vacant de metge de la Lluita Antivenèria i Antileprosa de Reus 1988

166. Ordre-circular recordant als metges l'obligació d'informar en compliment de l'article 22 del Decret de la Lluita Antivenèria a Catalunya, sobre la font de contagi de llurs malalts 2178
171. Ordre aclaratòria determinant que el concurs-oposició convocat per a la plaça de metge de la Lluita Antivenèria de Reus es refereix únicament a la de metge clínic de l'esmentada Lluita 2306

Juliol

190. Anunci fixant que els exercicis per a la provisió del càrrec de la Lluita Antivenèria i Antileprosa de Reus començaran el dia 15 del mes que som, a la Facultat de Medicina de Barcelona 210
202. Ordre nomenant metges numeraris de la Lluita Antivenèria de Catalunya els doctors Francesc P. Casanovas i Jover, Ricard Moragas Gràcia, Josep Tragant i Carles, i Josep Farriols i Centeno, i designant com a supernumeraris els doctors J. Bonifaci i Salvador Corderch 561 i 562
205. Ordre donant publicitat al Decret del Govern de la República del 28 de juny proppassat, declarant suprimida la reglamentació de la prostitució; declarant malalties venèries les que s'esmenten, i que les persones que en són afectades resten obligades a sotmetre's a tractament 625 a 629

Agost

220. Ordre nomenant, en virtut de concurs-oposició, metge de la Lluita Antivenèria i Antileprosa de Reus el doctor Lluís Grau i Barberà 989 i 990

Octubre

290. Ordre constituent dintre el sí de la Comissió Superior de Sanitat una Comissió permanent i diverses Subcomissions, de conformitat amb el Decret del 21 d'agost del 1935 : 507 i 508
296. Ordre convocant concurs de trasllat per a la provisió de la vacant de metge del Laboratori de la Lluita Antivenèria i Antileprosa de Reus 685

ANY 1936

Març

70. Ordre disposant que la Direcció General de Sanitat faci una revisió de tots els carnets del personal sani-

tarique hagin estat lliurats fins el present moment, per tal de convalidar-los o anul·lar-los, segons els casos 1893

Abril

101. Ordre convocant un concurs-oposició per a la provisió de la plaça de metge de laboratori de la Lluita Antivenèria i Antileprosa de Reus 307
112. Edicte obrint una informació pública en l'expedient iniciat per tal de comprovar determinades denúncies sobre el funcionament de l'Hospital de la Magdalena de Barcelona 529

Maig

126. Anunci relatiu a la provisió de la plaça de metge de la Lluita Antivenèria de Vilafranca del Penedès 977
127. Anunci fent avinent que el termini per a la presentació d'instàncies per a optar a la plaça de metge de la Lluita Antivenèria a Vilafranca del Penedès, és de quinze dies naturals, comptats des de la present publicació 1004
142. Ordre modificant l'apartat b) de l'Ordre de l'1 d'abril d'enguany per la qual fou convocat un concurs-oposició per a la provisió del càrrec de metge del Laboratori de la Lluita Antivenèria i Antileprosa a Reus 1431
143. Ordre convocant un concurs-oposició per a la provisió del càrrec de practicant de la Lluita Antivenèria de Lleida : 1463 i 1464

Juny

162. Ordre donant publicitat al Decret de la Presidència del Consell de Ministres de la República, del 5 del mes corrent, pel qual és aprovada la proposta determinant el cost dels serveis relatius a Sanitat interior traspassats a la Generalitat 1934 a 1941
163. Ordre ampliant les condicions que regiran el concurs-oposició convocant per Ordre de l'1 d'abril d'enguany, per a la provisió de la plaça de metge del Laboratori de la Lluita Antivenèria i Antileprosa de Reus 1968 i 1969
165. Anunci convocant els opositors a la plaça de practicant de la Lluita Antivenèria de Lleida per a la pràctica dels exercicis 2032

Juliol

192. Anunci de celebració dels exercicis del concurs-oposició per a la provisió d'una plaça de metge de la Lluita Antivenèria i Antileprosa de Reus 314

201. Decret aprovant i publicant el Reglament interior del Departament de Sanitat i Assistència Social 612 a 614
202. Ordre nomenant, en virtut de concurs-oposició, practicant de la Lluita Antivenèria de Lleida el doctor Emili Camon i Llonch 612 a 628

Agost

224. Ordre declarant cessant, per abandonament del servei, el metge de la Lluita Antivenèria i inspector sanitari de districte, doctor Cast Simon 1012 1013
231. Decret en virtut del qual és deixat sense efecte el Reglament interior de l'antic Departament de Sanitat i Assistència Social, aprovat per Decret del 17 de juliol d'enguany i són delimitades les funcions dels Departament de Sanitat i Assistència Social 1085 i 1086

Octubre

296. Circular recordant que cal complir estrictament les obligacions que imposa el Decret del 22 de desembre del 1933 en relació amb la Lluita Antivenèria a Catalunya : 304
299. Ordre nomenant, en virtut d'oposició, metgesa del Laboratori de la Lluita Antivenèria i Antileprosa de Reus la senyoreta Empar Valls i Gil 339
301. Decret creant la Lluita Antileprosa a Catalunya 358 a 360
303. Ordre publicant als efectes del seu compliment a Catalunya, l'Ordre del Ministeri d'Indústria i Comerç de la República, del 18 de juliol d'enguany, declarant obligatori l'ús pels organismes oficials, dels preparats nacionals "Neo-Spirol" i "Neo-Faes" 386

Novembre

323. Ordre declarant cessant, per abandonament del servei, el metge de la Lluita Antivenèria de Manresa, doctor Marcellí Llorens i Ribas 659

Desembre

364. Decret establint els organismes assessors i informadors de caràcter sanitari i d'assistència social a Catalunya, i fixant les funcions de cadascun 1238

INDEX

	Pàgines
I.—L'ENDÈMIA VENÈRIA	5
II.—EL SERVEI HOSPITALARI	17
III.—LABORATORI CENTRAL	21
IV.—SERVEI SOCIAL	24
Lluita Antivenèria. — Servei Social	24
Dispensari Central. — Servei d'Homes	25
V.—ELS PROBLEMES DE LA PROSTITUCIÓ	27
El control sanitari	27
El problema social	28
El Taller-Escola de l'Hospital de la Lluita	29
VI.—CAMPANYA ANTIVENÈRIA	36
VII.—ORGANITZACIÓ DEL SERVEI	40
VIII.—PROPÒSITS PER A L'ESDEVENIDOR	45
IX.—INDEX DE LES DISPOSICIONS RELACIONADES AMB LA LLUITA AN- TIVENÈRIA, INSERIDES AL BUTLLETÍ OFICIAL DE LA GENE- RALITAT	46

INDEX

I. LEYENDA GENERAL
II. EL SEXTO MONTAÑA
III. LABORATORIO CENTRAL
IV. SERVICIO POSTAL
V. EL SEXTO MONTAÑA
VI. EL SEXTO MONTAÑA
VII. EL SEXTO MONTAÑA
VIII. EL SEXTO MONTAÑA
IX. EL SEXTO MONTAÑA
X. EL SEXTO MONTAÑA
XI. EL SEXTO MONTAÑA
XII. EL SEXTO MONTAÑA
XIII. EL SEXTO MONTAÑA
XIV. EL SEXTO MONTAÑA
XV. EL SEXTO MONTAÑA
XVI. EL SEXTO MONTAÑA
XVII. EL SEXTO MONTAÑA
XVIII. EL SEXTO MONTAÑA
XIX. EL SEXTO MONTAÑA
XX. EL SEXTO MONTAÑA
XXI. EL SEXTO MONTAÑA
XXII. EL SEXTO MONTAÑA
XXIII. EL SEXTO MONTAÑA
XXIV. EL SEXTO MONTAÑA
XXV. EL SEXTO MONTAÑA
XXVI. EL SEXTO MONTAÑA
XXVII. EL SEXTO MONTAÑA
XXVIII. EL SEXTO MONTAÑA
XXIX. EL SEXTO MONTAÑA
XXX. EL SEXTO MONTAÑA

RF-6-12

▲
IMPRESA-EDITORIAL
C. A. M.
EMPRESA COLECTIVIZADA
CASANOVA, 55 Y 57 - BARCELONA
▼